

Tien melaatsen bij elkaar. Ze leven buiten hun dorp. Het is hun dorp niet meer. Door hun ziekte zijn ze er letterlijk en figuurlijk buiten komen te staan.

Lepra: het vreet de gaten in je gezicht en de vingers van je handen. Wie weet steken die lepralijders jou wel aan. Dan vergaat het jou straks net zoals hen nu. Daarom worden deze tien gemeden als de pest.

Hoe moet dat voelen, als je je over het water heen buigt en je spiegelbeeld ziet.

Als je geen contact meer mag hebben met je familie, je vrienden. Als alle mensen met een boog om je heen lopen. En je niet meer welkom bent in de synagoge, in de tempel. Alsof ook de Allerhoogste jou niet meer wil zien. Alle moed zou je verliezen. Alle vertrouwen dat het ooit anders zal worden.

Als enige van de vier evangelisten vertelt Lucas ons dit verhaal. Er gebeuren een paar merkwaardige dingen in, als je het vergelijkt met soortgelijke ontmoetingen in het evangelie. Jezus geneest hen niet! Er is geen sprake van een wonderlijke ingreep door hem. Hij geeft hen opdracht om op weg te gaan en zich aan de priester te laten zien. Deze tien moeten dus zelf in actie komen. En dan, gaandeweg, worden ze genezen, of gereinigd.

Normaal gesproken gebeurde het andersom: eerst moest er sprake zijn van een al dan niet wonderbaarlijke genezing. Daarná pas ging je naar een priester om je door hem te laten controleren, waarna je de gepaste offers bracht en weer in de gemeenschap kon worden opgenomen.

In deze omkering, in het gegeven dat die tien in zekere zin zichzelf genezen door in vertrouwen op weg te gaan, maar vooral in de reactie van die ene, de Samaritaan, zit de boodschap van het verhaal verborgen.

Als deze tien lepralijders Jezus zien aankomen, blijven ze op afstand staan. Dat was zo voorgeschreven in de Thora. In het boek Leviticus kun je daar van alles over lezen.

Vanwege die afstand moeten ze hun stem dan ook "verheffen". Ze schreeuwen Jezus toe: Kyrie eleison. Heer, ontferm u.

Ze roepen niet om medelijden, zoals in onze vertaling staat. Maar om iets dat veel dieper gaat, dat veel wezenlijker raakt aan hun bestaan. Aan ons bestaan. Ze roepen om ontferming.

Waar roep je dan eigenlijk om? Waar verlang je dan naar?

Toen je nog klein was en soms heel verdrietig, of bang, kon je bij je moeder of vader op schoot kruipen. Dat hoop ik tenminste voor je. Helemaal wegkruipen. Haar armen veilig om je heen, een kus op je voorhoofd. Stil maar lieverd. Je hoeft niet bang te zijn. Alles komt goed.

Bij je moeder en vader kon je altijd terecht. Ze namen je aan zoals je was. Met je verdriet, je angst, je schaamte - of schuldgevoel ook.

Fundamentele behoefte van ieder mens: Neem mij aan, zoals ik ben... zie mij aan, zoals ik ben.

Groot geworden, door schade en soms schande wat wijzer geworden, weet je dat niet alles altijd goed komt. Tenminste niet in die letterlijke zin van vroeger. Dat niet alle mensen die ziek zijn, beter worden. Dat armoede en eenzaamheid en verdriet zich niet altijd laten oplossen. En dat alle mensen, vroeg of laat, zullen sterven. Maar het verlangen naar die heel basale geborgenheid blijft. Alleen kan het nu de vorm aannemen van een vertrouwen op een hemelse Vader of Moeder, die liefdevol haar armen om jou heenslaat en jou nooit meer loslaat. Die zich over jou ontfermt, zoals je bent. Omdat je haar kind bent. En dat het ook nu, maar anders dan vroeger in je kindertijd, goed zal komen.

Jezus ontfermt zich op een verrassende manier over deze tien melaatse mannen.

“Ga op weg, laat je aan de priesters zien”, zegt hij. En “Terwijl ze gingen werden ze gereinigd”. Er staat niet dat ze genezen werden. Dat wordt alleen gezegd van die ene die terugkeert. Iets later, in vers 17, heeft Jezus het dan weer over die tien die gereinigd zijn. Er zit dus een wezenlijk verschil tussen die negen en die ene die terugkeert. En om dat verschil draait het, in dit mooie, kleine verhaal.

Wat gebeurt daar nu met die Samaritaan, gaandeweg?

Ik geloof dat er iets soortgelijks gebeurt als in “Bang mannetje”, een prachtig verhaal voor kleine kinderen, dat ik eens hoorde.

Het gaat over een jongetje dat bang is voor heel veel dingen. Het beheerst zijn kleine leventje elke dag. Als hij naar de bakker moet en bang is dat grote mensen voordringen bijvoorbeeld. Maar ook angst voor het spook onder zijn bed en zo.

Op een dag krijgt hij de opdracht om naar het donkere, enge woud te gaan: in het midden van dat woud staat de Toverboom die hem van zijn angst kan genezen.

“Wees niet bang, klein mannetje, voor wat je onderweg allemaal tegen kunt komen. Vertrouw er maar op dat het je niets kan doen en dat je gewoon door kunt lopen naar de Toverboom.” Dat krijgt hij te horen, voor zijn vertrek.

In dat vertrouwen gaat Bang mannetje op weg. En passeert hij de Draak..... en de Heks..... en het Enge Geraamte....en zélf s de Grote Spin! Ze hebben hun macht over hem verloren, want vol vertrouwen is hij op weg naar de Toverboom, die hem zal genezen van al zijn angsten.

Als hij dan eindelijk aan de voet van die Grote Boom staat, dan blijkt dat hij tot zijn eigen verbazing gaandeweg zijn angsten al heeft overwonnen. Gaandeweg, in het vertrouwen dat al die enge dingen hem uiteindelijk niet konden deren.

Tien gaan er op weg. In het vertrouwen dat er onderweg iets kan gebeuren. Dat niet alle hoop verloren is. Als we Lucas mogen geloven, worden ze alle tien gereinigd. Waarmee dan toch waarschijnlijk bedoeld wordt dat ze van hun huidziekte genezen. Je kunt daar allerlei psychosomatische verklaringen op los laten, maar daar zie ik niet zo veel heil in, vanmorgen.

Want waar het verhaal in de kern om draait is dit: die negen zijn naar Jeruzalem gegaan. Daar hebben ze zich ongetwijfeld aan de priesters laten zien. Die hebben geconstateerd dat de ziekte verdwenen was. Alle negen hebben vervolgens aan hun religieuze verplichtingen voldaan, ze hebben waarschijnlijk een dankoffer gebracht. En zijn weer naar huis gegaan. Het leven kon zijn gewone loop weer hernemen. De ontmoeting met Jezus was een bijzonder en gelukkig voorval geweest, de herinnering eraan vervaagde langzaam maar zeker door de jaren heen.

Maar één is er niet alleen gereinigd, maar ook genezen: een Samaritaan. Misschien kunnen we beter zeggen: geheeld.

Hij keert terug naar Jezus. Tegen hem zegt Jezus dat hij door zijn geloof is gered. Wat heeft deze Samaritaan nu ervaren? Ik vermoed dat het in ieder geval iets is dat zijn lichamelijke genézing van die huidziekte overstijgt. Iets dat veel dieper gaat. Wat dan, precies?

Nog een verhaal:

Het deed me denken aan wat ik een tijdje geleden van een collega + goede vriend hoorde: over zijn ontmoetingen met een vrouw uit zijn gemeente. Ze was verstandelijk beperkt. En ernstig en bovendien ongeneeslijk ziek. Tijdens het laatste gesprek zouden ze samen bidden.

Wat zullen we bidden, vroeg hij? Dat ik weer beter mag worden, zei ze.

Daar kwam mijn collega in zijn gebed niet uit. Hij zat te hikkelen en viel uiteindelijk helemaal stil.

Toen nam tot zijn verbazing de vrouw het gebed over: "Here Jezus, ik bid dat ik weer beter mag zijn als ik bij U in de hemel kom, amen."

En daarmee bracht ze - in alle eenvoud – iets van het vertrouwen onder woorden waar het in dit verhaal om draait. Waar het in ons christelijk geloof om draait, in mijn beleving.

Het is dit vertrouwen dat Jezus in deze Samaritaan heeft wakker geroepen.

Er staat niet dat hij deze man geneest. Er staat dat hij hem aanziet. En daarin zit het wonder van deze man uit Nazareth: in hoe hij mensen aanziet. Het wonder zit hem in wat jij in zijn ogen kunt lezen. Als je daar ontvankelijk voor bent.

Ogen die jou zien zoals je in wezen bent. Die jouw innerlijke schoonheid en kwetsbaarheid zien, door de gaten en littekens in je gezicht heen. Die jouw angst zien, achter het masker van jouw stoerheid verborgen. Jouw onzekerheid, die je verbergt achter je stilzwijgen of je rusteloze zoeken naar aandacht. Het negatieve zelfbeeld dat verborgen ligt achter al je grappen en vrolijkheid.

Hij ziet jou zoals je bent, dieper dan jij jezelf ooit zult kennen. Hij ziet jou als door de ogen van God. En in zijn ogen lees je: ontferming...eindeloos mededogen. Geborgenheid.

Dat je niet bang hoeft te zijn. Dat alles uiteindelijk goed komt.

Ik geloof dat deze Samaritaan dit ziet. Dat dit bedoeld wordt met dat hij genezen is. Geheeld.

Bang Samaritaans mannetje, bevrijd van zijn diepste, meest wezenlijke angsten: angst buitengesloten te worden, angst voor de eenzaamheid, angst voor de dood.

Bang mannetje of vrouwtje dat we in wezen allemaal zijn, toch?

Amen.